

Llició de graduació de la promoció 2022 “La justícia internacional com a opció de vida”

Anna Batalla,

alumni de la llicenciatura en Traducció
i Interpretació (2002).

Human Rights Officer a l'Organització de
l'Oficina de l'Alta Comissionada de les Nacions
Unides pels Drets Humans, a Ginebra.

Barcelona, 9 de juliol del 2022

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Benvolguts rector, cap de la Unitat de Coordinació Acadèmica de Dret, degana de la Facultat de Dret, pares i mares, famílies, i molt especialment, graduats i graduades de la Pompeu Fabra.

Moltes felicitats! Gaudiu d'aquest moment. Us ho mereixeu.

És un gran honor i plaer poder fer aquest discurs de graduació.

Graduats i graduades, esteu preparades?

Recordo aquest moment de fa 23 anys amb molta emoció. La meva promoció de Dret va néixer de les classes a l'Estació de França, de les converses als passadissos plens de fum de les cigarretes, dels cafès al bar de l'estació amb companys i companyes, de les Pompeufarres. Encara no teníem aquest campus fantàstic del qual heu pogut gaudir vosaltres, ni la majestàtica biblioteca de les Aigües. Però van ser uns anys de formació molt importants que m'han marcat personalment i professional.

Recordo tal dia com avui de 1999, amb la satisfacció d'haver completat una etapa; però, al mateix temps, la inquietud –fins i tot diria que el temor– d'haver de decidir què fer a partir d'aleshores. El temor de creure que una decisió equivocada em podria portar pel camí equivocat.

Crec que un dels missatges més importants que us podria transmetre avui és que, si poseu en pràctica el que heu après, no hi ha camins equivocats, perquè els camins convergeixen, fins i tot aquells que, a vegades, semblen allunyar-te de l'objectiu, i que l'important és continuar caminant, amb compromís, amb passió, amb dedicació. No hi ha cap camí sempre pla o sempre fàcil. Tots els camins tindran alts i baixos, reptes, èxits i fracassos; però l'important és aprendre sempre de totes les experiències per continuar avançant amb més força, i no perdre mai, mai, la passió, la motivació, perquè aquests són els ingredients fonamentals per sentir que el que fem té sentit, sigui el que sigui. I quan el que fem té sentit podem aconseguir qualsevol cosa. Però si mai perdeu la motivació o no trobeu sentit a l'opció que hagueu triat, és temps de canviar.

Graduades, graduats, esteu preparats?

Alguns d'entre vosaltres potser teniu ja una idea clara del pas següent a partir d'ara. Potser heu pensat en un màster, en un bufet d'advocats o en unes oposicions. D'altres potser encara no ho teniu clar. L'important és saber què us agrada,

què us omple, què us fa somiar. A mi, m'agradava el dret internacional. El meu somni semblava abstracte i molt difícil de realitzar: treballar en un organisme internacional, abstracte perquè no sabia ben bé en què es concretava, i difícil perquè no coneixia ningú que hagués triat aquesta opció. Vaig triar-ho perquè creia que els problemes principals són globals i que l'impacte del treball internacional pot ser més gran. Així que, quan va sorgir l'opció de marxar amb una beca a Ginebra i deixar enrere un contracte permanent amb un gran bufet, no m'ho vaig pensar dos cops i vaig triar el canvi.

Mai no m'he penedit d'aquella decisió, perquè vaig trobar la meva passió. Però és tan important i necessari el treball local i nacional com l'internacional, i de fet l'un depèn i es nodreix dels altres. Per exemple, un dels principals problemes de les generacions joves i futures és el canvi climàtic, una qüestió que les meves filles ja han hagut d'aprendre des de la primària, perquè seran elles, i sereu vosaltres, els i les que haureu de lluitar per revertir els efectes del canvi climàtic, ja que nosaltres hem fracassat. Però hi ha iniciatives importants a escala nacional i internacional per aconseguir mitjançant la justícia el que la política no ha pogut assolir.

Fa uns mesos, el nostre equip va treballar en la primera decisió internacional sobre el canvi climàtic, per resoldre una queixa presentada per setze joves activistes d'entre 16 i 20 anys, entre elles la Greta Thunberg, contra cinc països d'arreu del món. En aquesta decisió, el Comitè dels Drets dels Infants de les Nacions Unides va afirmar que tots els països són internacionalment responsables de no reduir les emissions de carboni originades en els seus territoris i que afecten els drets de les nenes i nens arreu del món, com el dret a la vida o a la salut. Un precedent molt important per a tots els litigis nacionals, regionals i internacionals que actualment estan pendents de resolució. Però el cas no va prosperar perquè no s'havien esgotat els recursos interns; és a dir, no s'havia plantejat el cas davant dels tribunals nacionals, com a condició d'admissibilitat prèvia per presentar un cas a la justícia internacional. Són els jutges nacionals, així doncs, els primers garants dels drets humans.

Graduats i graduades, esteu preparades?

El dret pot ser una arma molt potent. Esteu preparades per utilitzar-la per defensar el que és just? La meva feina m'ha ensenyat que els drets humans permeten fer tot el que fem. M'ha ensenyat que les societats més justes i tolerants són aquelles on la població té una bona educació, perquè el pensament crític comença per desenvolupar-se sobretot a la universitat. Utilitzeu el que heu après per defensar els vostres drets, però també els drets dels altres. No creieu que hi hagi mai res

que no es pugui canviar, millorar, perquè des de les situacions més vulnerables s'aconsegueixen a vegades els canvis més insospitats; des dels moviments socials, els canvis més sostenibles i estructurals.

Durant la missió d'investigació de l'ONU a Xile per investigar greus violacions de drets humans comeses durant les manifestacions del 2019, que van produir-se durant l'anomenat "esclat social", vam entrevistar manifestants –la gran majoria joves– que protestaven per defensar els seus drets a l'educació i a la salut, entre d'altres. Aquest moviment social, inicialment liderat pel moviment estudiantil, ha aconseguit –o està a punt d'aconseguir– canvis estructurals per trencar amb el llegat d'una dictadura, i ha forçat un procés constitucional que estableixi les bases d'una societat més inclusiva, més igualitària, on l'accés a l'educació de qualitat i a la salut siguin drets i no privilegis.

Graduades, graduats,

En altres cerimònies de graduació s'ha parlat de la igualtat entre homes i dones, i aquesta no en serà l'excepció. Veig una majoria de graduades entre vosaltres. Els esforços de moviments feministes al llarg de les últimes dècades han permès que això sigui una realitat. Però això no és suficient. No ens enganyem: les possibilitats per a les dones d'arribar a càrrecs de responsabilitat o direcció, ja sigui en l'àmbit públic com en el privat, són estadísticament molt més reduïdes que les dels homes. Els rols tradicionals de gènere transmesos al llarg de generacions fan que les dones continuïn assumint en general més responsabilitats a casa i en la cria dels fills, fins i tot en les societats més desenvolupades. El missatge, per a les dones, no pot ser cap altre: no renunciieu mai, mai, a la vostra independència, a la vostra carrera; no renunciieu als vostres somnis. I el missatge també és per als homes: sumeu-vos al moviment feminista, perquè vosaltres jugareu un paper fonamental per trencar definitivament amb els estereotips i les pràctiques discriminatòries que ens permetin aconseguir una societat plenament igualitària.

En aquest àmbit tinc un cas molt trist, però molt emblemàtic per mencionar, perquè una de les maneres més esteses de discriminació de gènere és la violència contra les dones: l'Ángela González Carreño va haver d'esperar molts anys per obtenir justícia per la falta de protecció policial i judicial com a víctima de violència de gènere, que va resultar en la mort de la seva filla per part de la seva parella, fins arribar a les Nacions Unides. Després que el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona condemnés l'Estat per no haver protegit la filla de l'Ángela i no haver-li proporcionat a ella una reparació adequada, l'Ángela

va haver de recórrer un altre cop a la via judicial fins al Tribunal Suprem, que finalment li va atorgar una indemnització, i va declarar –establint un precedent molt important– que les decisions del Comitè eren vinculants. És a dir, que l'Estat tenia l'obligació de complir les mesures de reparació sol·licitades pel Comitè.

Graduats i graduades,

Us ha tocat una època de formació marcada per la pandèmia de la covid, per classes a distància i restriccions. Una època marcada per les xarxes socials i per la fragilitat de la privacitat davant una miríada de dades personals. Una època marcada també pels conflictes internacionals: el més proper, el d'Ucraïna; però també els de Myanmar, Iemen, Afganistan, Líban, Etiòpia. Conflictes que han fet trontollar les fundacions de la pau i la seguretat internacionals.

L'ONU és més clau que mai per poder afrontar els reptes globals actuals. Però, per fer-ho amb èxit, necessita, com tota institució, evolucionar, ser més eficaç, més democràtica. Tots i totes tenim un paper per jugar i aconseguir-ho. A aquells de vosaltres que exercireu com a advocats, als qui un dia us unireu a la carrera judicial, no us oblideu que el dret internacional forma part de l'ordenament jurídic; que tots els tractats internacionals ratificats per un país són vinculants. No us oblideu tampoc del principi propersona.

Graduades, graduats,

Si no us sentiu encara preparades, no us preocupeu. La veritat és que nosaltres, al 1999, tampoc ho estàvem. Ho hem fet el millor possible; però no ha estat suficient. Us toca a vosaltres lluitar per fer de la nostra ciutat, del nostre país, del món, un lloc més just, més digne, més tolerant envers totes les diversitats. Però, de moment, és hora de celebracions, de gaudir de l'estiu, i de felicitar-vos novament per haver franquejat aquesta etapa.

Així que, novament, moltes felicitats i molts èxits!

Moltes gràcies.

